

ОСОБЛИВОСТІ АКТОРСЬКОЇ ОСВІТИ У ВІТЧИЗНЯНОМУ МИСТЕЦЬКО-ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Безгін

Олексій Ігорович

академік НАМ України, кандидат мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри організації театральної справи ім. І. Д. Безгіна, Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, м. Київ, karpenko-kary@ukr.net

Oleksii Bezghin

Full Member of the National Academy of Arts of Ukraine, Ph.D. (Art History), professor, head of the department of theatrical affairs organization named after Ihor Bezgin, Kyiv National I. K. Karpenko-Kary University of Theater, Cinema and Television, Kyiv karpenko-kary@ukr.net

Успенська

Ольга Юрївна

завідувачка аспірантури, Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, м. Київ, uspenska@ukr.net

Olga Uspenska

head of department of postgraduate studies, Kyiv National I. K. Karpenko-Kary University of Theater, Cinema and Television, Kyiv uspenska@ukr.net

Анотація. У статті розглядається специфіка підготовки акторів в Україні в контексті компетентнісного підходу до освіти, кодифікованого Болонським процесом та новим освітнім законодавством України. Щоб відповісти на запитання дослідження, автори аналізують компетенції акторів спеціальності «Сценічне мистецтво» на рівнях бакалавра та магістра, визначених трьома різними українськими вищими навчальними закладами. Автори визнають численні переваги компетентнісного підходу до освіти, що містить покращену прозорість і порівнюваність ступенів, а також підвищення мобільності студентів і викладачів, але також припускають, що він має свої проблеми. Для підготовки акторів компетенційний підхід створює проблему визначення основних компетенцій, що відображають специфіку підготовки акторів, зосереджених на пам'яті, голосі, рухах і мовленні, а також розмежування компетенцій на рівнях бакалавра та магістра. Дослідники знаходять незначну різницю між компетенціями бакалавра та магістра в програмах, які вони аналізують, і запитують, чи потрібно акторам, які не планують займатися викладацькою або науковою діяльністю, отримувати ступінь магістра, щоб здобути «повну вищу освіту». Тут науковці порушують важливу проблему збереження унікальних національних акторських шкіл, сформованих відомими майстрами сцени, як стрижня акторської освіти. Вони також пропонують фестивалі акторських шкіл як засіб обміну досвідом під час підготовки акторів.

Ключові слова: мистецька освіта, кредитно-модульна система, фахові компетентності акторів, національна акторська школа.

Контекст та актуальність проблеми. Однією з умов входження України в єдиний європейський освітній простір стало прийняття системою вищої освіти України положень Болонської декларації. Декларація визначила загальні вимоги до критеріїв і стандартів національних систем вищої освіти для створення єдиного європейського простору вищої освіти. Основою Декларації є положення про кредитно-модульну систему навчання та компетентнісний підхід до оцінювання

результатів навчання. Компетентнісний підхід вимагає, щоб зміст навчальної програми визначався відповідно до ключових знань та навичок, які студент набуває протягом навчання для отримання відповідної кваліфікації. Розрізняють загальні (інструментальні, міжособистісні, системні) та фахові компетентності. Набуття загальних і фахових компетентностей в процесі навчання є необхідною умовою для визнання професійної або академічної кваліфікації здобувача вищої освіти. Починаючи з 2004 року, компетентнісний підхід був запроваджений в Україні як основна засада побудови навчального процесу в закладах вищої освіти. Впровадження цього підходу як ключового методологічного інструменту реалізації цілей Болонського процесу стало важливою передумовою модернізації освіти в Україні (Міністерство освіти України, 2004).

У сучасний період міжнародних інтеграційних процесів впровадження компетентнісного підходу має кілька переваг. Такий підхід забезпечує підготовку мобільного фахівця, компетентності якого визнаються в межах Європи, сприяє міжнародним обмінам студентів і викладачів, а також підвищує якість освіти шляхом застосування прозорих стандартів оцінки навчання.

Згідно з новим законом «Про освіту» введення нових принципів і критеріїв забезпечення якості освіти повинно врахувати «вимоги ринку праці до компетентностей працівників... з метою гармонізації норм законодавства у сферах освіти й соціально-трудова відносин, сприяння національному та міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні, налагодження ефективної взаємодії сфери освіти та ринку праці» (Про освіту, 2017, ст. 35, п. 3).

Дослідженню проблем мистецької освіти та її особливостей присвячені праці вітчизняних вчених Волкова С. М. (2006), Рожка В. І. (2005), Цимбалюка Н. М. (2013), Безгіна І. Д., Семашко О. М., Юдової-Романової К. В. (2006), Берегової О. М. (2006), Безгіна О. І. (2008; 2012; 2019), Кузнецової І. В. (2010; 2019) та інших. Автори цих праць пов'язують мистецьку освіту з духовним розвитком і творчою самореалізацією людини та наголошують на необхідності формування освітніх програм з урахуванням «нових соціально-духовних потреб, сучасних критеріїв оцінки явищ культури і мистецтва» (Безгін, Бернадська, Кочарян, & Успенська, 2008). Після запровадження в Україні компетентнісного підходу до навчання виникло багато

питань про те, як формувати мистецьку освіту, враховуючи особливості підготовки студентів творчих спеціальностей. Послідовність розробки програми підготовки здобувача вищої мистецької освіти бакалаврського та магістерського рівнів була досліджена в статті Безгіна О. та Успенської О. (2012). Актуальності набуває подальша розвідка адаптації творчих спеціальностей мистецької освіти, зокрема підготовки майбутніх акторів, до вимог кредитно-модульної системи, яка застосовує компетентнісний підхід.

Метою цієї статті є дослідження особливостей підготовки акторів за спеціальністю «Сценічне мистецтво» на бакалаврському та магістерському рівнях у контексті компетентнісного підходу до вищої освіти.

Об'єкт дослідження: мистецька освіта.

Предмет дослідження: фахові компетентності акторів освітньо-професійної програми (ОПП) за спеціальністю «Сценічне мистецтво» на бакалаврському та магістерському рівнях у програмах українських мистецьких закладів вищої освіти.

Завдання:

- Дослідити особливості компетентнісного підходу до підготовки фахівців (акторів) за спеціальністю «Сценічне мистецтво».

- Порівняти фахові компетентності для акторів на бакалаврському та магістерському рівнях на прикладі навчальних програм мистецьких закладів вищої освіти України.

- Визначити шляхи вдосконалення підготовки акторів за спеціальністю «Сценічне мистецтво» в контексті компетентнісного підходу.

Методи дослідження. Завдання дослідження були вирішені шляхом аналізу й порівняння навчальних програм мистецьких вишів України. Зокрема, були порівняні фахові компетентності акторів у програмах «Сценічне мистецтво» бакалаврського та магістерського рівнів.

Основна термінологія

У статті вживаються такі терміни згідно з визначеннями Закону про освіту (Про освіту, 2017, ст. 1):

«Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) — система трансферу й накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності

здобувачів вищої освіти». Запровадження цієї системи дозволило узагальнити критерії під час визначення навчального навантаження здобувача вищої освіти на першому, другому та третьому рівнях, яке необхідне для досягнення результатів навчання та обліковується в кредитах ЄКТС.

«Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) — одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання».

«Компетентнісний підхід — підхід до визначення результатів навчання, що базується на їхньому описі в термінах компетентностей». Прийняття компетентнісного підходу як базисного методологічного інструменту реалізації цілей Болонського процесу дозволяє сконцентрувати процес навчання таким чином, щоб найбільш врахувати навчальні потреби студента, та за своєю сутністю є студенто-центрованим.

«Компетентність — здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей».

«Освітній компонент — самодостатня і формально структурована частина освітньої програми (наприклад, навчальна дисципліна, виробнича практика тощо)».

«Освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма — єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної (професійних) кваліфікації (кваліфікацій)». Освітня програма завжди спрямована на визначення спеціалізації, що отримується в її межах, але може й не передбачати спеціалізації.

«Стейкхолдери — зацікавлені сторони, фізичні та юридичні особи, які мають легітимний інтерес у діяльності організації, тобто певною мірою залежать від неї або можуть впливати на її діяльність».

Законодавчий контекст мистецької освіти в Україні

Реформування мистецької освіти, зокрема вищої мистецької освіти, в Україні відбувається

згідно з Положенням Довгострокової стратегії розвитку української культури, яка наголошує: «Мистецька освіта вимагає кардинального осучаснення як у різних секторах культури, так і в системі загальної освіти» (Кабінет Міністрів України, 2016). Це положення реалізується в законі «Про освіту» (далі Закон), який визначає статус спеціалізованої мистецької освіти, закладів мистецької освіти, умов мистецько-освітньої діяльності, а також підкреслює специфіку мистецької освіти та окреслює умови для її розвитку. Згідно з визначенням Закону, «мистецька освіта передбачає здобуття спеціальних здібностей, естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій у процесі активної мистецької діяльності, набуття особою комплексу професійних, у тому числі виконавських, компетентностей та спрямована на професійну художньо-творчу самореалізацію особистості й отримання кваліфікацій у різних видах мистецтва» (Про освіту, 2017, ст. 21, п. 2).

Закон визначає компетентність як «динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» (Про освіту, 2017, роз. 1, ст. 1).

Результати навчання під час використання компетентнісного підходу визначаються за допомогою компетентностей. Опис компетентностей для кожного рівня вищої освіти, незалежно від спеціальності, надає Національна рамка кваліфікацій (Про вищу освіту, 2014, роз. 2, ст. 5). Рамка кваліфікацій використовує європейські та національні стандарти, що мають забезпечити належну якість освіти й надає «системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів» (Кабінет Міністрів України, 2011). Кожен рівень передбачає прогресію знань і умінь для професійного зростання в межах визначеної спеціальності.

Стандарти вищої освіти, наразі мовиться про національні стандарти України, розробляються для визначення змісту навчання та оцінювання його результатів, що повинні досягатися за затвердженою освітньою програмою. Насамперед, ці розробки містять дві такі ключові вимоги до освітньої програми:

- необхідний для відповідного ступеня обсяг кредитів ЄКТС та
- перелік компетентностей.

Також стандарт має обумовлювати нормативний зміст освітньої програми, передбачувані результати навчання та форми атестації здобувачів вищої освіти. Обов'язковою умовою, яка закладається в стандарт вищої освіти, є наявність системи внутрішнього забезпечення якості освітньої програми та навчального процесу, що дозволить контролювати якість навчання, проводити моніторинг навчального процесу, коректувати навчальні плани, вносити необхідні зміни до освітньої програми й оцінювати результати навчання та отримані компетентності.

Складові мистецької освіти

Мистецькі ЗВО, як і інші заклади вищої освіти, здійснюють підготовку фахівців за освітньо-професійними, освітньо-науковими та освітньо-творчими програмами відповідно до стандартів освітньої діяльності, які за відсутності затверджених органами влади у сфері освіти і науки розробляються самим ЗВО. Під час розробки стандартів заклад вищої освіти відповідно до вимог Національної рамки кваліфікацій устанавлює критерії компетентностей для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності. Як зазначено вище, стандарт вищої освіти визначає вимоги до освітньої програми, які забезпечують отримання якісних результатів навчання з використанням кредитів ЄКТС. Стандарт обов'язково містить перелік компетентностей, набуття яких здобувачем ступеня вищої освіти засвідчує не тільки результати навчання за спеціальністю, а і його здібності навчатися протягом життя та комунікувати в суспільстві. Варто зазначити, що комунікативним компетенціям, як і фаховими, необхідно приділяти увагу, так як саме вони сприяють підвищенню академічної мобільності здобувачів ступеня вищої освіти, дають змогу вільно обмінюватись досвідом під час здійснення науково-пошукової роботи, полегшують входження до творчої або наукової спільноти.

Наприклад, як зазначено на сайті Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого, «обсяг програми підготовки бакалавра становить 240 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90 кредитів ЄКТС».

Там само вказано, що «нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки». Обсяг освітньої складової освітньо-

наукової програми підготовки доктора філософії становить 30-60 кредитів ЄКТС.

«Для підготовки доктора мистецтва в творчій аспірантурі встановлений термін 3 роки з обсягом освітньої складової освітньо-творчої програми 30-60 кредитів ЄКТС».

До розробки освітніх програм обов'язково залучаються академічна спільнота, внутрішні та зовнішні стейкхолдери. Стейкхолдери рецензують освітні програми в частині фахової підготовки. Для спеціальності «Сценічне мистецтво» стейкхолдерами, першою чергою, є потенційні роботодавці — театри. Прикладом може бути участь у рецензуванні освітніх програм з підготовки акторів у Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого Захаревича Михайла Васильовича, народного артиста України, генерального директора та художнього керівника Національного академічного драматичного театру імені І. Франка та Богдана Миколайовича Козака, завідувача кафедри театрознавства та акторської майстерності факультету культури і мистецтв ЛНУ імені І. Франка. Залучення стейкхолдерів є ключовим у визначенні фахових знань, які відповідають вимогам суспільства та роботодавців.

На підставі освітньої програми розробляється навчальний план, що є нормативним документом, який визначає зміст навчання та регламентує організацію освітнього процесу зі спеціальності. У навчальних планах визначають перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їхній обсяг, графік навчального процесу, форми поточного й підсумкового контролю. Кредити призначаються навчальним програмам у цілому, а також їхнім навчальним компонентам, таким як кваліфікаційна робота, практика, курсова робота тощо. Кількість кредитів для кожного компонента визначається на основі вагомості цього компонента в загальному навантаженні студента, яке необхідне для досягнення результатів навчання у формальному контексті програми.

Для оцінки результатів навчання вживається компетентнісний підхід. Як було зазначено вище, вимоги до загальних компетентностей відповідного рівня освіти сформульовані Національною рамкою

кваліфікацій; ці загальні кваліфікації є стандартними для всіх спеціальностей одного рівня освіти (наприклад, бакалаврського рівня). На противагу, фахові компетентності формулюються кожним ЗВО індивідуально з урахуванням особливостей цього ЗВО та рекомендацій стейкхолдерів. *Водночас постає питання, як визначаються фахові компетенції для акторів сценічного мистецтва на бакалаврському та магістерському рівнях? Якими є шляхи вдосконалення підготовки акторів у контексті впровадження компетентнісного підходу?*

Специфіка акторського навчання

Виховання сучасного актора є комплексним завданням, яке передбачає поєднання в процесі навчання фахових, гуманітарних і суспільствознавчих дисциплін. Найбільш важливими для отримання кваліфікації актора є фахові дисципліни, як-от: «Майстерність актора», «Тренінг з майстерності актора», «Сценічна мова», «Режисура драматичного театру», «Грим», «Танець», «Пластичне виховання», «Сценічний рух», «Основи сценічного бою», «Трюкова підготовка актора», «Робота режисера з балетмейстером» тощо.

Серед цих дисциплін провідне місце належить «Майстерності актора». «Майстерність актора» передбачає послідовні етапи оволодіння фахом акторства — від вивчення елементів акторської техніки до створення комплексного сценічного образу. Завершується навчання актора агестацією у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи, пов'язаної з показом сценічного твору.

Значна частина академічних годин у програмі підготовки акторів присвячена практичній роботі педагога зі студентами й самостійній роботі студентів над роллю та виставою. Водночас складання заліків, екзаменів, підготовка індивідуальних завдань не вимагають конспектів або відповідей за екзаменаційними білетами, за винятком низки теоретичних дисциплін. Як влучно сказав народний артист України М. М. Рушковський:

«Багатство артиста — це його емоційна пам'ять» (Рушковський, 2010).

Тренування «емоційної пам'яті» є тією особливістю виховання акторів, яка зумовлює специфіку побудови навчальних програм з акторської спеціалізації в мистецьких ЗВО.

Практична спрямованість акторського навчання передбачає, що на бакалаврському рівні професійні навички актора формуватимуться шляхом опанування фахових дисциплін, таких як сценічна майстерність, рух, сценічна мова. По закінченні навчання актор-бакалавр повинен демонструвати:

- уміння на практиці органічно користуватися всіма видами сценічного спілкування;
- уміння органічно діяти в будь-яких просторово-часових вимірах сцени;
- уміння на практиці створювати й тримати під час виконання ритмічний малюнок ролі, сцени, вистави;
- уміння під час виконання ролі творчо сполучати імпровізаційність акторських засобів з фіксованою фізичною партитурою;
- уміння практичного володіння методом дієвого аналізу, тобто етюдно-імпровізаційним методом побудови ролі;
- уміння застосовувати різні виконавські прийоми, користуватися різними творчими методиками в роботі над роллю тощо.

На відміну від бакалаврського рівня, магістратура розглядається як перший науковий ступінь, який дає можливість викладати в університеті, тому для акторів магістратура передбачає заглиблення в питання теорії професії, опанування педагогічних навичок для роботи майбутнього науковця або викладача. Тому компетентності на магістерському рівні передбачають більш загальну та теоретичну спрямованість.

Аналіз акторських компетентностей

Усього в Україні на сьогодні є 19 мистецьких ЗВО, де є спеціальність «Сценічне мистецтво» для різних рівнів вищої освіти (Міністерство культури та інформаційної політики України, 2022). Для порівняльного аналізу були обрані фахові компетентності рівнів бакалавра та магістра за спеціальністю освітньо-професійної програми (ОПП) «Акторське мистецтво» в трьох мистецьких ЗВО України, де ці програми найбільш повно представлені у відкритому доступі:

- Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого (КНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого);
- Харківському національному університеті мистецтв імені І. П. Котляревського (ХНУМ імені І. П. Котляревського);

– Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв, місто Київ (НАКККиМ).

Компетентності наведені в *таблицях 1 та 2*, з ними можна ознайомитися в додатку.

Аналіз наведених компетентностей дозволяє зробити декілька висновків. Фактично не існує суттєвої різниці у формулюванні акторських компетентностей різними ЗВО на бакалаврському та магістерському рівнях. Різниця, яка полягає в основному в кількості компетентностей і їхньому спрямуванні, може бути пояснена специфікою ЗВО. Наприклад, компетентність «Здатність володіти сучасними принципами та методами постановочної сценічної діяльності та технологіями створення звукового простору видовищних сценічних творів» відповідає цілям НАКККиМ у підготовці універсального актора-постановника масових культурних заходів. Відсутність суттєвої різниці у формулюванні компетентностей різними ЗВО є позитивним явищем, яке гарантує можливість урахування результатів навчання під час побудови індивідуальної освітньої траєкторії. Проблематичним є поєднання на бакалаврському рівні фахових акторських навичок, таких як «Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва» або «Здатність працювати із мистецтвознавчою літературою, аналізувати твори літератури та мистецтва, користуючись професійною термінологією на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва» з більш теоретично спрямованими знаннями й уміннями, такими як «Набуття та володіння знаннями для викладання професійно-орієнтованих (з історії, теорії та практики режисури, звукорежисури, акторської майстерності) дисциплін у вищих навчальних закладах, колегіумах мистецького профілю» або «Уміння проектувати та проводити пошукові та розвідувальні роботи в театральній педагогіці, сценічному мистецтві, художньому (акторському) виконавстві та мистецтвознавстві». Такі теоретично спрямовані компетентності націлені на викладацьку діяльність і є більш придатними для магістерського рівня. Адже ОПП рівня бакалавра сфокусована на професійну діяльність, а рівень магістра вважається першим науковим рівнем і передбачає, окрім професійної, ще й викладацьку діяльність. Тому введення таких компетентностей у програму бакалаврського рівня не викликано необхідністю.

Також проблематичним є майже повний збіг між деякими компетентностями на бакалаврському й магістерському рівнях. Наприклад, «здатність до публічної презентації результату своєї творчої діяльності» є визначеною компетентністю на обох рівнях. Далі, такі компетентності, як «генерувати задум і здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва» або «творча реалізація набутих знань та умінь у професійній діяльності як актора на високому інтелектуальному та мистецькому рівні» є важливими для обох рівнів. Водночас виникає питання: як практично визначати фахову оцінку акторові-бакалавру та акторові-магістру? Чи потрібно актору, який не планує викладацьку діяльність, отримувати ступінь магістра як вищу освіту?

Акторську майстерність важко оцінити по вивчених за підручниками предметах. На бакалаврському та магістерському рівнях актор може продемонструвати свої вміння та навички з акторської майстерності власною дією, рухом, голосом та пластикою. Для актора ступінь бакалавра повинна бути вищою освітою, яка дає можливість працювати за фахом. На жаль, в Україні під час переходу на Болонську систему освіти це положення не завжди було враховане на ринку праці за визначення рівня оплати, і тому актори, як і інші студенти творчих спеціальностей, для отримання повної вищої освіти повинні навчатися в магістратурі.

Шляхи вдосконалення підготовки акторів

Одним з гострих питань реформування системи мистецької освіти є питання, пов'язане з «театральною школою». Адже мистецькі заклади вищої освіти, зокрема за спеціальністю «Сценічне мистецтво», у навчальному процесі спираються на творчу спадщину видатних майстрів минулого та мистецький досвід сучасних майстрів сцени. Дискусійним може бути питання щодо формулювання нормативних компетентностей актора, але водночас повинні зберігатися творчі особливості мистецької школи того чи іншого майстра.

Театральні школи світу завжди формувалися навколо імен славетних майстрів сцени. В Україні корифеї українського театру заклали основу національної акторської школи. Робота тривала в період відродження української державності, починаючи від 1917 року вийшли серії робіт «Театральний порядник» та деякі видання практиків (О. Загорова,

В. Сладкоперцева, В. Гаєвського та ін.) та теоретиків театру (П. Руліна, О. Кисіля).

У 1920-х роках робота була продовжена Л. Курбасом у Мистецькому об'єднанні «Березиль» та його учнями та триває з покоління в покоління. Зауважимо, у Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого керівниками акторських курсів були такі видатні майстри сцени та екрану, як Г. П. Юра, А. М. Бучма, К. П. Хохлов, А. М. Гаккебуш, М. П. Верхацький, М. М. Крушельницький, В. О. Неллі, Л. А. Олійник А. Є. Гашинський, І. О. Молостова, К. П. Степанков, С. В. Данченко, Б. С. Ступка, М. Ю. Резнікович, Ю. М. Мажуга, М. М. Рушковський та інші.

Сьогодні акторські курси ведуть народні артисти України Б. М. Бенюк, О. М. Шаварський, О. С. Замятін, С. А. Мойсєєв, Д. М. Богомазов, заслужені діячі мистецтв України А. Ф. Білоус, Ю. П. Висоцький, О. І. Лісовець та інші провідні майстри сцени. Кожен з цих митців має власне бачення процесу підготовки актора, яке він передає через спілкування зі своїми учнями. Компетентнісний підхід до акторської освіти не повинен нівелювати унікальні методи, прийоми, засоби й технології акторського навчання. Тому одним зі шляхів вдосконалення акторської підготовки є підтримка акторських шкіл і майстерень. Також необхідно створювати можливості для додаткової освіти самих викладачів акторської майстерності, адже невід'ємною частиною успішного навчання актора є професійна компетентність педагога, його вміння мотивувати студента на досягнення поставлених цілей і завдань. Якість акторської освіти має сприяти й постійний моніторинг результативності роботи студентів з практичних і теоретичних дисциплін шляхом залучення їх до заходів як творчого характеру, так і теоретичного — конференцій, семінарів, майстер-класів.

Інші шляхи вдосконалення акторської освіти в контексті компетентнісного підходу передбачають розширення міжнародного обміну студентами споріднених спеціальностей і участь студентів та викладачів у міжнародних заходах для обміну досвідом і демонстрації своїх досягнень. Однією з популярних форм вдосконалення акторської підготовки стали різні мистецькі заходи, які дозволяють учасникам ознайомитися з досягненнями в мистецькій сфері, обмінятися досвідом, продемонструвати

свої вміння та компетентності. Наприклад, фестивалі театральних шкіл дають уяву про рівень підготовки майбутніх акторів. Отож у міжнародному фестивалі театральних шкіл «Натхнення», який заснував Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого 2008 року, взяли участь 14 театральних шкіл з різних країн світу, надалі кількість охочих взяти участь у фестивалі постійно збільшувалась. Своєю чергою, студенти університету брали участь у фестивалях на Філіппінах, Мексиці, Перу, Китаї, Іспанії, Італії, Німеччині, Угорщині, Польщі, Румунії та інших країнах світу.

Окрім фестивалів, запрошення викладачів з інших країн для проведення майстер-класів та дискусій з тих чи інших питань навчальної програми, а також входження мистецьких ЗВО до міжнародних професійних мереж прискорить адаптацію українських програм до вимог Болонського процесу.

Висновки. Інтеграція вітчизняної мистецької освіти в міжнародний освітній простір базується на засадах пріоритетності національних інтересів. Тому вдосконалення системи мистецької освіти в Україні повинно відбуватися не тільки шляхом адаптації до вимог Болонської декларації, але й через збереження національних традицій фахової мистецької освіти. Побудова освітніх програм на кредитно-модульній основі має позитивний ефект, що забезпечує прозорість освіти, полегшує її визнання міжнародною спільнотою, сприяє міжнародному обміну викладачів і мобільності студентів. Врахування особливостей навчальних дисциплін під час визначення фахових компетентностей підвищує вірогідність успішного освоєння цих дисциплін студентами. Подальші дослідження впливу загальноєвропейських інновацій на вищу мистецьку освіту та сучасних тенденцій виконавського мистецтва дадуть змогу мистецьким ЗВО більш ефективно використовувати внутрішні ресурси, удосконалювати організаційну культуру, структуру та якість навчання. Водночас збереження і підтримка національних творчих майстерень видатних театральних педагогів як провідного фактору у підготовці акторів матиме позитивний вплив на адаптацію вимог Болонської системи до потреб національної мистецької освіти.

Додатки: таблиця 1 та таблиця 2

Інформація для таблиць 1 та 2 отримана з відкритого доступу на сайтах:

Київський національний університет театру,
кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого.
Офіційний сайт: <https://knutkt.com.ua/home.html>
Національна академія керівних кадрів культури

і мистецтв. Офіційний сайт: <https://nakkkim.edu.ua/>
Харківський національний університет мис-
тецтв імені І. П. Котляревського. Офіційний сайт:
<http://num.kharkiv.ua/share/doc>

Додаток 1

Таблиця 1. Фахові компетентності акторів рівня бакалавра

КНУТКіТ імені І.К. Карпенка-Карого	ХНУМ імені І.П. Котляревського	НАКККіМ (Київ)
1. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.	1. Здатність до розв'язання професійних проблем в галузі сценічної діяльності	1. Здійснення аналізу сучасних проблем культури і мистецтва, розуміння філософської та соціальної природи мистецтва.
2. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.	2. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.	2. Врахування впливу сценічного мистецтва на соціальні проблеми та уміння досягти катарсисного стану оточуючого громадського середовища при здійсненні професійної діяльності.
3. Здатність до ефективної діяльності у колективі в процесі створення синтетичного за своєю природою сценічного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки.	3. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.	3. Досягнення необхідних знань у розумінні ролі мистецтва, у тому числі сценічного, в суспільстві з метою адекватної роботи за майбутніми професіями у закладах культури і мистецтва.
4. Здатність до професійного опанування змістовних (інформаційного, виразно-образного) рівнів сценічного твору.	4. Здатність до аналізу (усного і письмового) сценічного твору.	4. Здатність володіти сучасними принципами та методами постановочної сценічної діяльності та технологіями створення звукового простору видовищних сценічних творів.
5. Здатність до творчого сприйняття світу та вміння відтворювати його відтворення в художніх сценічних образах.	5. Здатність вільно орієнтуватися в напрямках, стилях, жанрах світового й українського сценічного мистецтва.	5. Здатність володіти методикою аналізу драматургії сценічних творів, застосовувати у практиці сценічної діяльності можливості мистецьких засобів (вербальних, візуальних, аудіовізуальних, образотворчих, пластичних).
6. Здатність до оперування специфічною системою виразних засобів (пластично-зображальними, звуковими, акторсько-виконавськими, монтажно-композиційними, сценарно-драматургічними) при створенні та виробництві сценічного твору.	6. Здатність орієнтуватися в історії різних видів мистецтва, розуміти можливість їх застосування в синтетичному сценічному творі (проекті).	6. Використання професійно-профільованих знань та навичок при викладанні дисциплін, що пов'язані з майстерністю актора у загальноосвітніх школах, організаціях професійної освіти та додаткової освіти дітей.
7. Здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів.	7. Здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів.	7. Здатність вільно орієнтуватися в напрямках, стилях, жанрах світового й українського сценічного мистецтва
8. Здатність оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї, осмислення та популяризації творчого продукту.	8. Здатність до оперування специфічною системою виразних засобів (пластично-зображальними, акторсько-виконавськими) при створенні та демонстрації сценічного твору.	8. Здійснення аналізу сучасних проблем культури і мистецтва, розуміння філософської та соціальної природи мистецтва.

9. Здатність співвідносити особисте розуміння художньої ідеї та твору із зовнішнім контекстом.	9. Здатність до ефективної діяльності в колективі в процесі створення синтетичного за своєю природою сценічного твору, участі у складі творчої групи в процесі його підготовки.	9. Здатність визначення культурно-мистецьких явищ та виявлення закономірностей розвитку сценічних видовищних мистецтв.
10. Здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових складних ідей у творчо-виробничій сценічній діяльності.	10. Здатність здійснювати вибір та аналіз художнього твору для показу (демонстрації) та визначати спосіб його інтерпретації.	10. Виділення найважливішої інформації в процесі розв'язання проблем мистецтва в акторській діяльності.
11. Здатність до ініціювання інноваційних сценічних проєктів, фестивалів та конкурсної діяльності, пропагуванні кращих зразків національної та світової сценічної спадщини.	11. Здатність до вибору відповідних творчому задуму засобів мистецького (сценічного) висловлювання	11. Здатність до прогнозування розвитку інформаційних технологій у сценічному мистецтві; вільне володіння технологіями щодо створення сценічного художнього образу у мистецьких творах;
12. Здатність до спілкування в діалоговому режимі з широкою професійною та науковою спільнотою та громадськістю в галузі з питань сценічного мистецтва та виробництва, до взаємодії із представниками інших творчих професій.	12. Здатність брати участь у громадських дискусіях, пов'язаних з питаннями історії сценічного мистецтва, його актуального стану та тенденцій його розвитку.	12. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.
13. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і нефахівцям різноманітними шляхами та засобами.	13. Здатність оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї та осмислення творчого результату.	13. Здатність до творчої реалізації набутих знань та умінь у професійній діяльності як актора на високому інтелектуальному та мистецькому рівні.
14. Здатність розробляти і реалізовувати просвітницькі проєкти з метою популяризації сценічного мистецтва в широких верствах суспільства, в тому числі і з використанням можливостей театральної преси, телебачення, Інтернету.	14. Готовність викладати дисципліни, що пов'язані з майстерністю актора у загальноосвітніх школах, організаціях професійної освіти та додаткової освіти дітей.	14. Здатність до використання професійно-профільованих знань при здійсненні постановки синтетичного за своєю природою сценічного твору, участі у складі творчої групи в процесі його підготовки.
15. Здатність працювати із мистецтвознавчою літературою аналізувати твори літератури і мистецтва, користуючись професійною термінологією на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.		15. Набуття та володіння знаннями для викладання професійно-орієнтованих (з історії, теорії та практики режисури, звукорежисури, акторської майстерності) дисциплін у вищих навчальних закладах, колегіумах мистецького профілю.
16. Здатність вільно орієнтуватися у напрямках, стилях, жанрах та видах сценічного мистецтва, творчій спадщині видатних майстрів.		16. Здатність до застосування знань з теорії драми, історії театру, історії матеріальної культури, костюму та побуту, фольклору та етнографії, історії музики та образотворчого мистецтва, кіно- та телемистецтва, інших видовищних мистецтв для творчої та виробничої сценічної діяльності.
17. Здатність враховувати етичні, економічні, організаційні та правові аспекти професійної діяльності.		

Таблиця 2. Фахові компетентності акторів рівня магістра

КНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого (Київ)	ХНУМ імені І. П. Котляревського (Харків)	НАКККіМ (Київ)
1. Здатність до комплексного розв'язання складних професійних проблем в галузі сценічної інноваційної діяльності при глибокому переосмисленні наявних та створенні нових цілісних знань та професійної практики.	1. Здатність до комплексного розв'язання складних професійних проблем в галузі сценічної інноваційної діяльності при глибокому переосмисленні наявних та створенні нових цілісних знань та професійної практики.	1. Здатність демонструвати високий рівень виконавської майстерності та спроможність до вирішення основних проблем практичної діяльності.
2. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.	2. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.	2. Вміння на особистісному високому професійному рівні створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
3. Здатність до комплексного оперування специфічною системою виражальних засобів (пластично-мовними, акторсько-виконавськими) при самостійному створенні та виробництві сценічного твору.	3. Здатність до комплексного оперування специфічною системою виражальних засобів (пластично-зображальними, звуковими, акторсько-виконавськими) при самостійному створенні та виробництві сценічного твору.	3. Здатність усвідомлювати процеси розвитку сценічного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
4. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої діяльності.	4. Демонструвати обізнаність та практичні вміння щодо новітніх принципів та методів акторської діяльності.	4. Здатність до глибокого розуміння взаємозв'язку між теоретичними та практичними знаннями з метою ефективного використання цих знань для зміцнення власного художнього розвитку.
5. Здатність до розуміння та комплексного оцінювання фундаментальних засад культурно-мистецьких процесів.	5. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.	5. Здатність володіти знанням театральної, театально-педагогічної, методичної літератури та сценічного репертуару.
6. Здатність до ефективної діяльності в колективі в процесі створення синтетичного за своєю природою сценічного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки.	6. Здатність до ефективної діяльності в колективі в процесі створення синтетичного за своєю природою сценічного твору, керівництва роботою і / або участі у складі творчої групи в процесі його підготовки.	6. Здатність на професійному рівні практично реалізовувати творчі проекти.
7. Здатність брати участь у громадських дискусіях, пов'язаних з питаннями сценічного мистецтва, його актуального стану та тенденцій його розвитку.	7. Здатність розробляти і реалізовувати просвітницькі проекти задля популяризації українського й світового сценічного мистецтва, в тому числі і з використанням можливостей засобів масової інформації та Інтернету.	7. Здатність розуміти шляхи інтерпретації художнього образу у виконавській, науковій та театально-педагогічній діяльності.
8. Здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових складних ідей у творчо-виробничій сценічній діяльності.	8. Здатність на високому фаховому рівні брати участь у громадських дискусіях, пов'язаних з питаннями історії сценічного мистецтва, його актуального стану та тенденцій його розвитку.	8. Здатність оперувати професійною термінологією у сфері фахової діяльності виконавця, науковця, викладача.
9. Здатність до спілкування в діалоговому режимі з широкою професійною та науковою спільнотою та громадськістю в галузі сценічного мистецтва, до взаємодії із представниками інших творчих професій в т.ч. і на міжнародному рівні.	9. Здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових складних ідей у творчо-виробничій сценічній діяльності.	9. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі виконавської та педагогічної інтерпретації.

10. Здатність до ініціювання інноваційних сценічних проєктів, фестивалів та конкурсної діяльності, пропагування кращих зразків національної та світової сценічної спадщини.	10. Здатність до спілкування в діалоговому режимі з широкою професійною та науковою спільнотою та громадськістю в галузі сценічного мистецтва та виробництва, до взаємодії із представниками інших творчих професій в т.ч. і на міжнародному рівні.	10. Здатність на високому якісному рівні практично застосувати педагогічні теорії в сценічній освіті.
11. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід різноманітними шляхами та засобами.	11. Здатність співвідносити особисте розуміння художньої ідеї та твору із зовнішнім контекстом.	11. Здатність здійснювати режисерсько-акторську, редакторську, менеджерську діяльність у сфері сценічного мистецтва.
12. Вміння планувати та здійснювати наукові дослідження, готувати результати наукових робіт до оприлюднення.	12. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід акторської майстерності різноманітними шляхами та засобами.	12. Здатність аналізувати процес виконання, вміння проводити порівняльний аналіз виконавських акторських інтерпретацій.
	13. Вміння планувати та здійснювати наукові дослідження, готувати результати наукових робіт до оприлюднення.	13. Здатність сприймати новітні концепції у сфері акторської майстерності, сценічного виконавства, театрознавства, методології, театральної педагогіки та свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними, та світовими традиціями.
	14. Вміння застосовувати основи педагогіки та психології у навчально-виховному процесі у вищих навчальних закладах освіти.	14. Здатність здійснення аналізу сучасних проблем культури і мистецтва, розуміння філософської та соціальної природи мистецтва.
		15. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.
		16. Здатність до творчої реалізації набутих знань та умінь у професійній діяльності як актора на інтелектуальному та мистецькому рівні.
		17. Здатність до застосування знань з теорії драми, історії театру, історії матеріальної культури для творчої та виробничої сценічної діяльності.

Література:

- Безгін, І. Д. (2005). *Мистецтво і ринок: Нариси*. Київ: ВВП «Компас». 544 с. ISBN 966-7170-46-2
- Безгін, О., & Успенська, О. (2012). *Культурна політика та мистецька освіта*. Київ: Інститут культурології НАМ України.
- Безгін, О., Бернадська, А., Кочарян, І., & Успенська, О. (2008). *Проблеми мистецької освіти: Типологічні критерії та науково-методична розробка програмного забезпечення*. Київ: Інститут культурології НАМ України. ISBN 978-966-2241-03-07
- Безгін, О., Кузнецова, І., & Успенська, О. (2019). *Художня культура і мистецька освіта України: сучасні прояви і смисли*. Київ: Інститут культурології НАМ України.

- Берегова, О. (2006). *Комунікація в соціокультурному просторі України: технологія чи творчість?* Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського. 388 с. ISBN 966-7357-41-4
- Волков, С. М. (2006). *Мистецька освіта в культурі України 90-х років ХХ століття*. Київ. 207 с.
- Закон про освіту. № 2145-VIII.* (2017). Редакція станом на 01.01.2021. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- Кабінет Міністрів України. (2011). Постанова № 1341 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519). *Національна рамка кваліфікацій*. Відновлено з <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>
- Кабінет Міністрів України. (2016). *Розпорядження № 119-Р*. Довгострокова стратегія розвитку української культури — стратегія реформ. Відновлено з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/119-2016-%D1%80>
- Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. (No date). *Офіційний сайт*. Відновлено з <https://knutkt.com.ua/home.html>
- Кузнєцова, І. (2010). Філософія сучасної культурно-мистецької освіти: цілісність світобачення через синергетичне мислення. *Філософія освіти*. № 1–2 (9). С. 349–371.
- Міжнародна стандартна класифікація освіти.* (2011). Відновлено з <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002116/211619r.pdf>
- Міністерство культури та інформаційної політики України.* (2022). Відновлено з <https://mkip.gov.ua/content/mistecka-osvita.html>
- Міністерство освіти України. (2004). *Наказ від 23.01.2004 № 48*. Про проведення педагогічного експерименту з кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Відновлено з https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/3126/
- Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. (No date). *Офіційний сайт*. Відновлено з <https://nakkim.edu.ua/>
- Про вищу освіту. Верховна Рада України. Закон № 1556-VII. (2014). *Редакція станом на 12.05.2020*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- Про освіту. Верховна Рада України. Закон № 2145-VIII. (2017). *Редакція станом на 01.01.2021*. Відновлено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- Рожок, В. І. (2005, 4 серпня). Мистецька освіта і Болонський процес. *Урядовий кур'єр*.
- Рушковский, М. (2010, 21 лютого). Сцена моего театра — это целый мир. *РИА Новости Украина*. Відновлено з <https://rian.com.ua/analytics/20100621/78430413.html>
- Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. (No date). *Офіційний сайт*. Відновлено з <http://num.kharkiv.ua/share/doc>
- Цимбалюк, Н. М. (2013). Інтеграція культурно-мистецької освіти у європейський культурний простір: основні показники та напрями розвитку. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. № 4. Відновлено з <https://core.ac.uk/download/pdf/229857686.pdf>

References:

- Berehova, O. (2006). *Komunikatsiia v sotsiokulturnomu prostori Ukrainy: tekhnolohiia chy tvorchist?* [Communication in the socio-cultural space of Ukraine: technology or creativity?]. Kyiv: NMAU im. P. I. Chaikovskoho. 388 p. ISBN 966-7357-41-4 (in Ukrainian)
- Bezghin, I. D. (2005). *Mystetstvo i rynok: Narysy* [Art and the market: Essays]. Kyiv: VVP «Kompas». 544 p. ISBN 966-7170-46-2 (in Ukrainian)
- Bezghin, O., & Uspenska, O. (2012). *Kulturna polityka ta mystetska osvita* [Cultural policy and art education]. Kyiv: Institute for Cultural Research of the National Academy of Arts of Ukraine. (in Ukrainian)
- Bezghin, O., Bernadska, A., Kocharian, I., & Uspenska, O. (2008). *Problemy mystetskoi osvity: Typolohichni kryterii ta naukovo-metodychna rozrobka prohramnoho zabezpechennia* [Problems of art education: Typological criteria

- and scientific and methodological development of software*]. Kyiv: Institute for Cultural Research of the National Academy of Arts of Ukraine. ISBN 978-966-2241-03-07 (in Ukrainian)
- Bezghin, O., Kuznietsova, I., & Uspenska, O. (2019). *Khudozhnia kultura i mystetska osvita Ukrainy: suchasni proiavy i smysly* [Artistic culture and art education of Ukraine: modern manifestations and meanings]. Kyiv: Institute for Cultural Research of the National Academy of Arts of Ukraine. (in Ukrainian)
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2011). Postanova № 1341 (v redaktsii postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25 chervnia 2020 r. № 519) [Resolution No. 1341 (as amended by Resolution No. 519 of the Cabinet of Ministers of Ukraine of June 25, 2020)]. *Natsionalna ramka kvalifikatsii*. Retrieved from <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (in Ukrainian)
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2016). *Rozporiadzhennia № 119-R*. Dovhostrokovaya stratehiia rozvytku ukrainskoi kultury — stratehiia reform [Order No. 119-P. The long-term strategy for the development of Ukrainian culture is the strategy of reforms]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/119-2016-%D1%80> (in Ukrainian)
- Kharkivskiy natsionalnyi universytet mystetstv imeni I. P. Kotliarevskoho [Kharkiv National University of Arts named after I. P. Kotlyarevskiy]. (No date). *Official site*. Retrieved from <http://num.kharkiv.ua/share/doc> (in Ukrainian)
- Kuznietsova, I. (2010). Filosofiia suchasnoi kulturno-mystetskoi osvity: tsilisnist svitobachennia cherez synerhetychne myslennia [The philosophy of modern cultural and artistic education: the integrity of the worldview through synergistic thinking]. *Philosophy of education*. No 1–2 (9). P. 349–371. (in Ukrainian)
- Kyivskiy natsionalnyi universytet teatru, kino i telebachennia imeni I. K. Karpenka-Karoho [Kyiv National University of Theater, Cinema and Television named after I. K. Karpenko-Kary]. (No date). *Official site*. Retrieved from <https://knutkt.com.ua/home.html> (in Ukrainian)
- Ministerstvo kultury ta informatsiinoi polityky Ukrainy [Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine]. (2022). Retrieved from <https://mkip.gov.ua/content/mistecka-osvita.html> (in Ukrainian)
- Ministry of Education of Ukraine. (2004). *Nakaz vid 23.01.2004 № 48*. Pro provedennia pedahohichnoho eksperymentu z kredytno-modulnoi systemy orhanizatsii navchalnoho protsesu [Order dated January 23, 2004 No. 48. On conducting a pedagogical experiment on the credit-module system of organizing the educational process]. Retrieved from https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/3126/ (in Ukrainian)
- Mizhnarodna standartna klasyfikatsiia osvity* [International standard classification of education]. (2011). Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002116/211619r.pdf> (in Russian)
- Natsionalna akademiia kerivnykh kadrov kultury i mystetstv [National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts]. (No date). *Official site*. Retrieved from <https://nakkkim.edu.ua/> (in Ukrainian)
- Pro osvitu. Verkhovna Rada Ukrainy. Zakon № 2145-VIII [About education. Verkhovna Rada of Ukraine. Law No. 2145-VIII]. (2017). *Redaktsiia stanom na 01.01.2021*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (in Ukrainian)
- Pro vyshchu osvitu. Verkhovna Rada Ukrainy. Zakon № 1556-VII [About higher education. Verkhovna Rada of Ukraine. Law No. 1556-VII]. (2014). *Redaktsiia stanom na 12.05.220*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (in Ukrainian)
- Rozhok, V. I. (2005, August 4). *Mystetska osvita i Bolonskyi protses* [Art education and the Bologna process]. *Government Courier*. (in Ukrainian)
- Rushkovsky, M. (2010, June 21). *Scena moego teatra — jeto celyj mir* [The stage of my theater is the whole world]. *RIA New Ukraine*. Retrieved from <https://rian.com.ua/analytics/20100621/78430413.html> (in Russian)
- Tsybaliuk, N. M. (2013). *Intehratsiia kulturno-mystetskoi osvity u yevropeyskyi kulturnyi prostir: osnovni pokaznyky ta napriamy rozvytku* [Integration of cultural and artistic education into the European cultural space: main indicators and directions of development]. *Actual problems of sociology, psychology, pedagogy*. No. 4. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/229857686.pdf> (in Ukrainian)
- Volkov, S. M. (2006). *Mystetska osvita v kulturi Ukrainy 90-kh rokiv XX stolittia* [Art education in the culture of Ukraine in the 90s of the 20th century]. Kyiv. 207 p. (in Ukrainian)
- Zakon pro osvitu* [Law on education]. No. 2145-VIII. (2017). *Redaktsiia stanom na 01.01.2021*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (in Ukrainian)

Oleksii Bezghin, Olga Uspenska

Peculiarities of acting education in the domestic artistic and educational process

Abstract. The article discusses the specifics of actors training in Ukraine in the context of the competency-based approach to education codified in the Bologna process and the new Ukrainian educational law. To answer their research questions, the authors analyze competencies for stage actors at the bachelor's and master's levels defined by three different Ukrainian institutions of higher education. The authors acknowledge the many benefits of the competency-based approach to education, including improved transparency and comparability of degrees, and increased student and teacher mobility, but also suggest it has its pitfalls. For actors training, the competency-based approach creates a problem of defining core competencies reflective of the specifics of actors training focused on memory, voice, movement, and speech, as well as differentiating between competencies at the bachelor's and master's levels. The authors find little difference between bachelor and master level competencies in the programs they analyze and ask if actors not pursuing a teaching career should be required to obtain a master's degree to attain "complete higher education." The authors bring up an important issue of preserving unique national actor schools formed by renowned stage masters as the core element of actor's education. They also suggest festivals of actor schools as a way of learning approaches to actors training.

Keywords: art education, credit-module system, professional competence of actors, national acting school.